

Arbetssjukdomar

April 2016

afa
FÖRSÄKRING

Om AFA Försäkring

AFA Försäkring ägs av arbetsmarknadens parter och har som uppdrag att administrera de kollektivavtalade försäkringarna. De ger trygghet och ekonomiskt stöd vid sjukdom, arbets-skada, arbetsbrist, dödsfall och föräldraledighet. 4,5 miljoner människor omfattas av minst en av våra försäkringar. Eftersom så många av de yrkesverksamma i Sverige omfattas av våra försäkringar strävar vi efter att varje arbetsplats ska vara så säker att ingen behöver skadas eller bli sjuk av sitt arbete.

Vi arbetar förebyggande

Totalt satsar arbetsmarknadens parter genom AFA Försäkring cirka 150 miljoner kronor per år på stöd till forskning och utveckling inom arbetsmiljö och hälsa. Det gör oss till Sveriges främsta anslagsgivare inom området. Resultaten av forskningen omsätts i praktisk handling genom förebyggande arbetsmiljösatsningar.

För att säkerställa att vi stödjer relevant forskning analyserar vi statistik från de försäkringsfall som vi administrerar. Statistiken hämtar vi ur vår skadedatabas där det finns information om 13 miljoner försäkringsärenden. Skadedatabasen ger oss stor kännedom om vilka skador och sjukdomar som är vanligt förekommande i olika sektorer och yrkesgrupper.

För att göra informationen tillgänglig för alla presenterar vi varje år aktuell statistik i vår återkommande arbetsskaderapport och fyra delrapporter. Arbetsskaderapporten är mer generell medan delrapporterna belyser mer specifika områden, till exempel arbetssjukdomar, som i den här rapporten.

Innehåll

<i>Sammanfattning och slutsatser</i>	4
<i>Om rapporten</i>	5
<i>Arbetskadeförsäkringen</i>	5
<i>Vad är en arbetsskada?</i>	6
<i>Arbetssjukdom</i>	6
<i>Regelverket och bevisregler</i>	7
<i>Perioden 1977-07-01 – 1992-12-31</i>	7
<i>Perioden 1993-01-01 – 2002-06-30</i>	7
<i>Perioden 2002-07-01 – tills vidare</i>	7
<i>Andra betydande regelförändringar</i>	8
<i>2003-01-01</i>	8
<i>2008-07-01</i>	8
<i>När kan ersättning från TFA utgå vid arbetssjukdom?</i>	9
<i>Statistik från AFA Försäkrings skadedatabas</i>	11
<i>Visandeår och anmälningsår</i>	11
<i>Godkända arbetssjukdomar – utveckling över tid</i>	11
<i>Fler anmäler och fler anmäler tidigare</i>	14
<i>Diagnoser 1994 – 2014</i>	18

Sammanfattning och slutsatser

- Antalet godkända arbetssjukdomar har minskat under perioden 1994 – 2014. Den främsta orsaken till det är förändringar i bevisregeln och prövningstillfälle i den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen samt införandet av rehabiliteringskedjan i den allmänna sjukförsäkringen.
- Sedan 2011 har dock antalet godkända arbetssjukdomar ökat svagt.
- Den största minskningen av godkända arbetssjukdomar har skett bland arbetssjukdomar med diagnoser i skelettet och rörelseorganen.
- De största grupperna diagnoser som får avslag i proportion till antalet anmälningar är psykiska sjukdomar och sjukdomar i skelettet och rörelseorganen.
- Andelen kvinnor av de som får godkända arbetssjukdomar har minskat. 1994 – 1995 var 34 procent kvinnor. Under 2013 – 2014 var 19 procent kvinnor.
- Antalet anmälningar om arbetssjukdomar har ökat. År 2014 kom det in mer än dubbelt så många anmälningar som 2009. Detta har ett samband med införandet av webbanmälan hos AFA Försäkring 2012.
- Anmälning om arbetssjukdom kommer in tidigare i sjukperioden än vad det gjorde tidigare. Sedan 2012 har antalet anmälningar som inkommer samma år som visandeåret ökat.
- Vi ser ett samband mellan antalet godkända arbetssjukdomar och antalet beviljade sjuk- och aktivitetsersättningar. Det beror enligt vår åsikt på att Försäkringskassan oftast inte prövar arbetssjukdom förrän vid livräntetidpunkten som i sin tur ofta sammanfaller med prövning av sjuk- och aktivitetsersättning.
- Medelåldern bland de som får godkänd arbetssjukdom har ökat under mätperioden. Det beror på att majoriteten av ILO-sjukdomarna visar sig sent i arbetslivet. Exempelvis bullerskador.
- Det är inte meningsfullt att jämföra antalet godkända arbetssjukdomar i närtid med tidigare perioder eftersom det finns en eftersläpning i godkännande av arbetssjukdomar på grund av regelverket.

Om rapporten

Statistiken i rapporten kommer från AFA Försäkrings skadedatabas. Grunden för statistiken är skador som har anmälts till Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, TFA-KL och Personskadeavtalet PSA.

I den här rapporten beskriver vi godkända arbetssjukdomar med visandeår 1994 – 2014. Totalt har 150 271 ärenden studerats under perioden, varav 43 078 godkända arbetssjukdomar.

Arbetsskadeförsäkringen

Trygghetsförsäkring vid arbetsskada, TFA, omfattar samtliga anställda inom avtalsområdena Svenskt Näringsliv/LO/PTK och Kooperationen. TFA-KL omfattar samtliga anställda i kommuner, landsting/regioner, Svenska kyrkan och KFS- och Pactaföretag.

Företag som inte är medlemmar i ett arbetsgivarförbund eller har ett hängavtal kan ändå teckna TFA frivilligt. Det finns ca 100 000 frivilliga avtal om TFA.

AFA Försäkring har också uppdraget att administrera och reglera arbetsskador i enlighet med det statliga personskadeavtalet (PSA). AFA Försäkring har därför information om i stort sett alla godkända arbetsskador i Sverige.

AFA Försäkring använder samma diagnoskodsystem som Socialstyrelsen och Försäkringskassan, ICD10.

Vad är en arbetsskada?

En arbetsskada är:

- Arbetsolycksfall (olycksfall som inträffar under arbetstid).
- Färdolycksfall (olycksfall som inträffar under färd till eller från arbetet).
- Arbetssjukdom (sjukdom som kan uppkomma eller försämrats till följd av arbetet eller arbetsförhållandena).

Arbetssjukdom

En arbetssjukdom är en sjukdom som beror på att man har utsatts för skadlig inverkan i arbetet. Med skadlig inverkan i arbetet menas att det finns något i arbetsmiljön som påverkar den fysiska eller psykiska hälsan ogynnsamt. Det kan exempelvis vara

- Tungt arbete eller olämpliga arbetsställningar som kan orsaka rygg- eller ledbesvär.
- Ensidigt arbete som kan orsaka muskel- och senskador.
- Farliga ämnen som kan orsaka eksem, allergier, luftvägsbesvär och cancer.
- Psykiskt påfrestande arbetsförhållanden som kan orsaka psykiska besvär eller psykosomatiska sjukdomar som till exempel magsår eller hjärtbesvär.
- Vibrationer som kan skada blodkärl, nerver och leder.
- Buller som kan orsaka hörselskador.

Regelverket och bevisregler

Den lagstadgade arbetsskadeförsäkringen (enligt lag om arbetsskadeförsäkring LAF och socialförsäkringsbalken, SFB) och den kollektivavtalade arbetsskadeförsäkringen (TFA och TFA-KL) har samma bevisregel men den har förändrats över tid.

I följande avsnitt beskrivs utvecklingen i regelverket.

Perioden 1977-07-01 – 1992-12-31

Vid arbetssjukdom bedömer man först om personen har varit utsatt för skadlig inverkan i arbetet. Därefter tar man ställning till om samband föreligger mellan skadlig inverkan och besvären.

För arbetssjukdom gäller att den skadade har varit utsatt för skadlig inverkan i arbetet om det finns någon faktor i arbetsmiljön som sannolikt kan ge upphov till en sådan skada, det vill säga sådana symtom som den skadade har.

Om man har konstaterat att den skadade har varit utsatt för annan skadlig inverkan i arbetet bedöms i nästa steg sambandsfrågan. Därvid ska skadan godkännas *om inte betydligt starkare skäl talar mot samband mellan skadan och den skadliga inverkan.*

Perioden 1993-01-01 – 2002-06-30

Vid arbetssjukdom bedömer man först om personen har varit utsatt för skadlig inverkan i arbetet. För att skadlig inverkan ska föreligga ska det finnas någon faktor i arbetsmiljön som med *hög grad av sannolikhet* kan ge upphov till en sådan skada, det vill säga sådana symtom som den skadade har.

Övervägande skäl ska tala för samband mellan olycksfallet/den skadliga inverkan och skadan för att denna ska godkännas som arbetsskada.

Perioden 2002-07-01 – tills vidare

En sjukdom ska anses ha uppkommit till följd av annan skadlig inverkan *om övervägande skäl* talar för det.

Man frångår uppdelningen i bedömningen i två led av skadlighet och samband, och prövningen sker med ett enhetligt beviskrav om övervägande skäl. Dock är en given utgångspunkt att det i personens arbetsmiljö har funnits någon faktor som kunnat ge upphov till sjukdomen.

Andra betydande regelförändringar

2003-01-01

Den som vill få sin rätt till ersättning från arbetsskadeförsäkringen prövad ska göra en skriftlig ansökan till Försäkringskassan. Det räcker inte längre att göra anmälan om arbetsskada. Innan denna bestämmelse fanns gjorde Försäkringskassan arbetsskadeprövning i långa sjukfall om den var anmäld som arbetsskada.

Reglerna för beviljande av livränta ändras. Reglerna gällande varaktighet och arbetsförmågans nedsättning anpassas till reglerna för sjuk- och aktivitetsersättning. Inkomstförlusten vid beviljande av livräntan måste vid tidpunkten för beviljandet vara varaktig eller antas vara bestående under minst ett år.

Försäkringskassan tolkar dessa bestämmelser (som senare bekräftats av högsta förvaltningsdomstol) att man inte behöver pröva fråga om arbetsskada om det inte fanns något att ersätta från arbetsskadeförsäkringen. Det innebär att vid arbetssjukdom så uppkommer sällan något tillfälle att pröva ersättning förrän vid sjuk- och aktivitetsersättningsprövning. Då varaktighetskriteriet uppfylls.

2008-07-01

Rehabiliteringskedjan införs i sjukförsäkringen. De olika prövningstillfällena för rätten till sjukpenning får indirekt påverkan på arbetsskadeförsäkringen, men det finns en rätt till obegränsade antal sjukpenningdagar om sjukskrivningen beror på arbetsskada. Denna regel blir endast tillämplig när samtliga sjukpenningdagar är slut.

Det är prövningstillfällena vid 91:a dagen i sjukfallet och 181:a dagen vid sjukfallet som gör att många med arbetsskadeproblematik inte kan få sin sak prövad eftersom det inte finns någon ersättning att pröva sjukdomen mot.

När kan ersättning från TFA utgå vid arbetssjukdom?

TFA ger rätt till ersättning vid arbetssjukdom om skadan kvarstår efter 180 dagar från att den visade sig och att den förklarats vara arbetsskada av Försäkringskassan. Även sjukdomar som finns upptagna i **tabell 1** i ILO-konventionen 121 ger rätt till ersättning om skadan kvarstår efter 180 dagar efter att den visat sig.

ILO konvention 121 **tabell 1** innehåller följande yrkessjukdomar:

1. Pneumokonioser orsakade av fibrosframkallande mineralpartiklar (silikos, antrakosilikos, asbestos) och silikotuberkulos förutsatt att silikos i väsentlig grad orsakat arbetsförmågan eller döden. Allt arbete där arbetstagaren blir utsatt för denna risk.
2. Sjukdomar i andningsorganen orsakade av hårdmetalldamm.
3. Sjukdomar i andningsorganen orsakade av damm av bomull (byssinos), lin, hampa eller sisal.
4. Astma orsakad av sensibiliserande eller irriterande ämnen som kan ge dessa effekter och som förekommer i arbetsprocessen.
5. Extrinsic allergisk alveolit och sviter därav orsakade av inandning av organiska dammpartiklar (enligt bestämmelser i landets lagstiftning).
6. Sjukdomar orsakade av beryllium eller giftiga föreningar därav.
7. Sjukdomar orsakade av kadmium eller giftiga föreningar därav.
8. Sjukdomar orsakade av fosfor eller giftiga föreningar därav.
9. Sjukdomar orsakade av krom eller giftiga föreningar därav.
10. Sjukdomar orsakade av mangan eller giftiga föreningar därav.
11. Sjukdomar orsakade av arsenik eller giftiga föreningar därav. Allt arbete där arbetstagaren blir utsatt för denna risk.
12. Sjukdomar orsakade av kvicksilver eller giftiga föreningar därav.
13. Sjukdomar orsakade av bly eller giftiga föreningar därav.
14. Sjukdomar orsakade av fluor eller giftiga föreningar därav.
15. Sjukdomar orsakade av koldisulfid.
16. Sjukdomar orsakade av toxiska halogenderivat av alifatiska eller aromatiska kolväten.
17. Sjukdomar orsakade av bensen eller dess giftiga homologer.
18. Sjukdomar orsakade av giftiga amino- och nitroderivat av bensen eller dess homologer.

19. Sjukdomar orsakade av nitroglycerin eller andra estrar av salpetersyra.
20. Sjukdomar orsakade av alkoholer, glykoler eller ketoner.
21. Sjukdomar orsakade av kvävande gaser: kolmonoxid, cyanväte eller toxiska föreningar därav, svavelväte.
22. Hörselnedsättning orsakad av buller.
23. Sjukdomar orsakade av vibrationer (rubbningar i muskler, senor, ben, leder, perifera blodkärl eller perifera nerver).
24. Sjukdomar orsakade av arbete i komprimerad luft.
25. Sjukdomar orsakade av joniserande strålning. Allt arbete som medför exponering av joniserande strålning.
26. Hudsjukdomar orsakade av fysiska, kemiska eller biologiska faktorer som ej tagits upp under andra rubriker. Allt arbete som medför exponering för den aktuella risken.
27. Primär hudcancer orsakad av tjära, beck, mineralolja, antracen eller föreningar, produkter eller rester av dessa substanser.
28. Lungcancer eller mesoteliom orsakade av asbest.
29. Infektions- eller parasitsjukdomar förvärvade i yrkesarbete som medför särskilt stor risk för smitta. (a) Hälsovårds- och laboratoriearbete. (b) Veterinärarbete (c) Hantering av djur, djurkroppar, delar av djurkropp och handelsvaror som kan ha blivit kontaminerade av djur, djurkroppar eller delar av djurkroppar (d) Annat arbete som medför särskilt stor risk för kontaminering.

AFA Försäkring är, med undantag för ILO sjukdomarna, **beroende av Försäkringskassans beslut om arbetssjukdom** för att kunna lämna besked om TFA-ersättning vid arbetssjukdom. De två största diagnosgrupperna bland anmälda arbetssjukdomar och bland all sjukfrånvaro i stort, psykiska sjukdomar och besvär i rörelseapparaten, finns inte med på ILO-listan. Personer med dessa besvär måste godkännas av Försäkringskassan som arbetsskada. Eftersom Försäkringskassans regelverk om prövning av livränta gör att det i praktiken måste förflyta en lång tid av sjukskrivning innan de gör en prövning så är dessa diagnoser underrepresenterade i godkännandefrekvens i relation till antalet anmälningar med dessa besvär.

AFA Försäkring får ett stort antal anmälningar om arbetssjukdom där man måste avböja ersättning på grund av att **Försäkringskassan inte har fattat beslut om arbetsskada**. Detta får naturligtvis konsekvenser för relationen mellan godkända och avböjda arbetssjukdomar.

Statistik från AFA Försäkrings skadedatabas

Visandeår och anmälningår

När man studerar statistiken över arbetssjukdomar är det viktigt att känna till redovisningsmetoden. Statistiken redovisas antingen efter visandeår eller anmälningår. Visandeåret är det år då sjukdomen först visade sig, till exempel när den skadade besökte läkaren med anledning av skadan för första gången.

Anmälningåret är det år skadan anmäls. Eftersom skador kan anmälas i efterhand sker ofta anmälan vid en senare tidpunkt än visandeåret när det gäller arbetssjukdomar.

Godkända arbetssjukdomar – utveckling över tid

I genomsnitt dröjer det cirka 5 år från det att sjukdomen visade sig till att den blir godkänd som en arbetssjukdom. Därför finns det en eftersläpning i statistiken som måste tas hänsyn till när man studerar utvecklingen över tid.

Ett tillvägagångssätt är att läsa av statistiken för olika årgångar med samma eftersläpning. I **diagram 1** visas godkända arbetssjukdomar med två års eftersläpning fördelat på visandeår för åren 1995 – 2013. Två års eftersläpning innebär att skadorna rapporterats in och godkänts under en treårsperiod från och med 1 januari visandeåret (år 0) till och med 31 december två år efter visandeåret (år 2).

I **diagram 2** visas en mer detaljerad bild av godkända arbetssjukdomar med två års eftersläpning fördelat på visandeår för åren 2004 – 2013.

”År 0” i diagram 2 tolkas som visandeåret, ”år 1” tolkas som året efter visandeåret och ”år 2” tolkas som två år efter visandeåret.

Diagram 1.

Godkända arbetssjukdomar efter visandeår med två års eftersläpning.

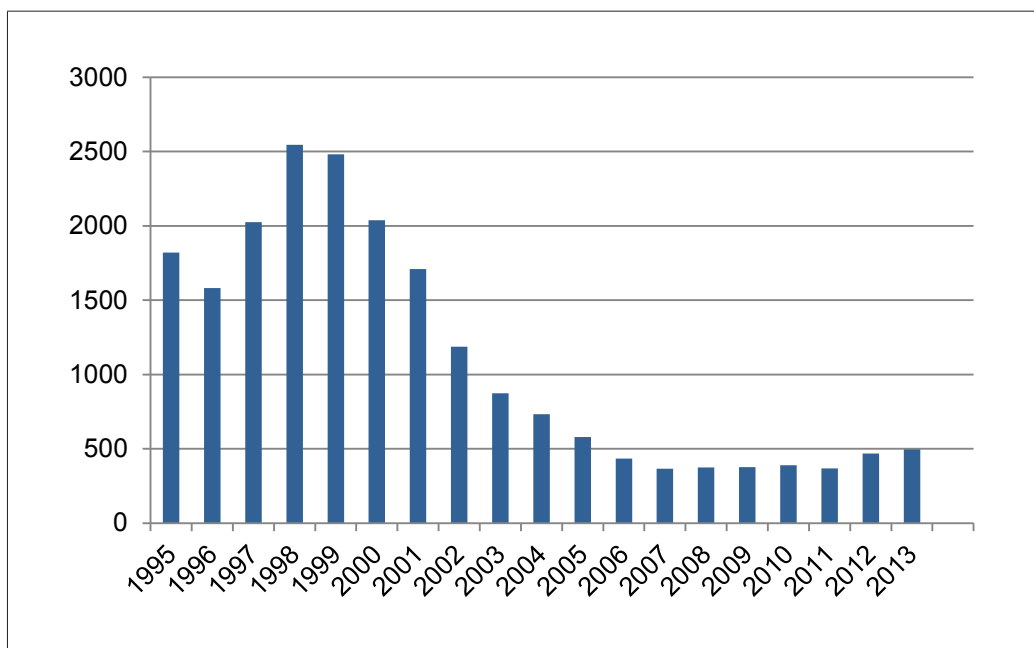
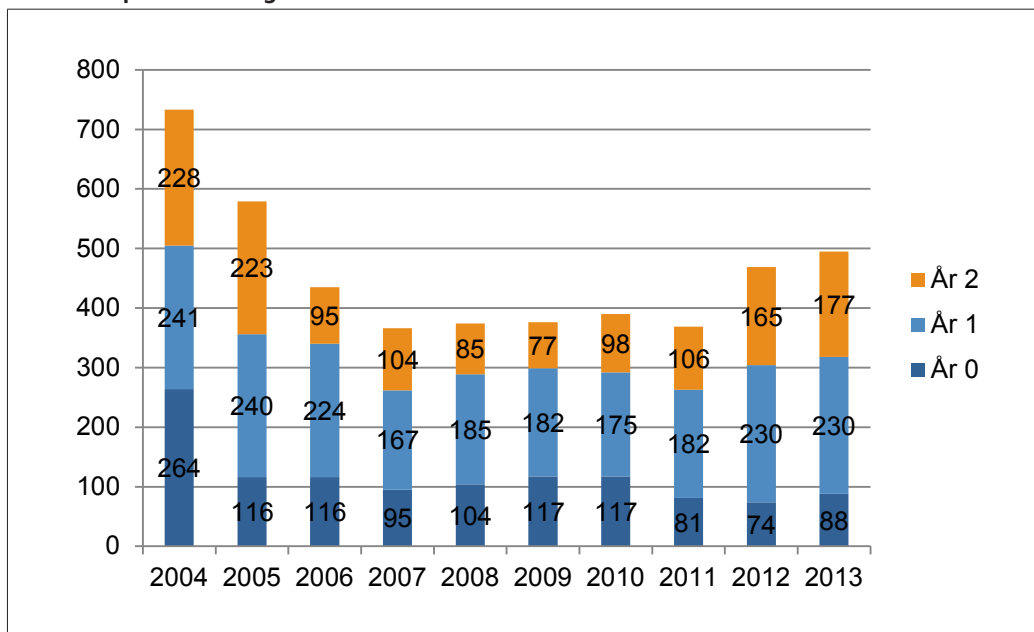

Diagram 2.

Godkända arbetssjukdomar efter visandeår med två års eftersläpning fördelade på anmälningår.

Av **diagram 2** framgår att antalet godkända arbetssjukdomar per visandeår minskade mellan åren 2004 och 2008. Sedan 2012 har antalet ökat.

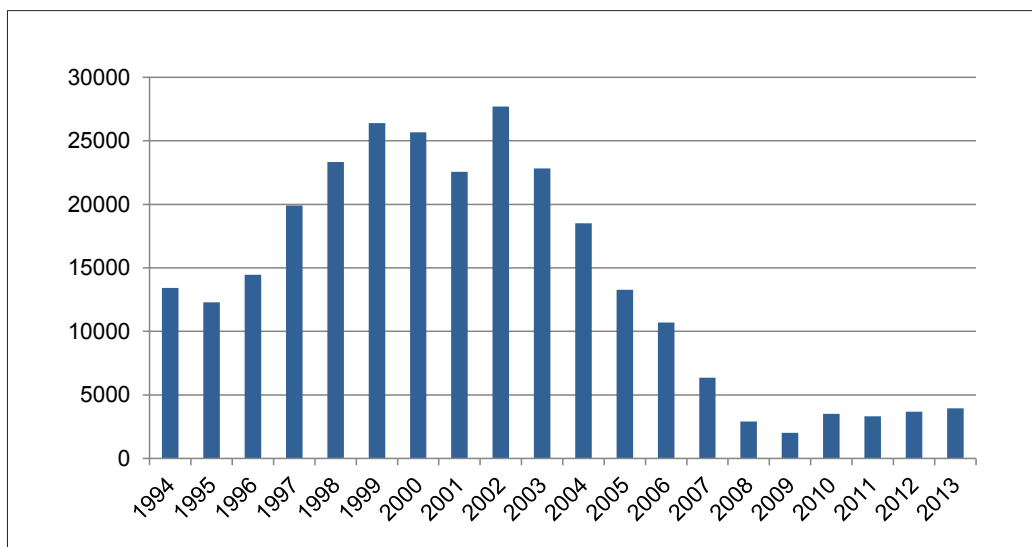
Regelverket i Socialförsäkringsbalken gör att Försäkringskassans prövning av arbetssjukdom görs med lång eftersläpning i relation till visandetidpunkten. (Se avsnitt om regelverk). Vi kan se ett samband mellan antalet godkända månadsersättningar i AFA Försäkring sjukförsäkring AGS och AGS-KL och antalet godkända arbetssjukdomar i arbetsskadeförsäkringen. Detta eftersom prövningen av livränta och i många fall sker samtidigt. En godkänd månadsersättning i AGS och AGS-KL innebär en godkänd sjuk- eller aktivitetsersättning från Försäkringskassan. Under perioder när fler har beviljats månadsersättning har det också godkänts fler arbetssjukdomar.

Avtalsgruppsjukförsäkringen täcker kommun- och landstingssektorn och privat sektor inom avtalsområdet Svenskt Näringsliv/LO. Arbetsskadeförsäkringen har en större täckning då den även omfattar privatanställda tjänstemän och de statligt anställda via Personskadeavtalet (PSA). AFA Försäkrings statistik över månadsersättningar ger därför inte en fullständig bild av antalet sjuk- och aktivitetsersättning som har beviljats av Försäkringskassan, men man kan ändå se ett samband mellan månadsersättningar i AGS och AGS-KL och godkända arbetssjukdomar.

Antalet godkända månadsersättningar visas i **diagram 3** som kan jämföras med **diagram 1** som visar godkända arbetssjukdomar.

Diagram 3.

Nya sjukfall som har lett till månadsersättning (AGS+AGS-KL) efter insjuknandeår. Data är avläst med två års eftersläpning.

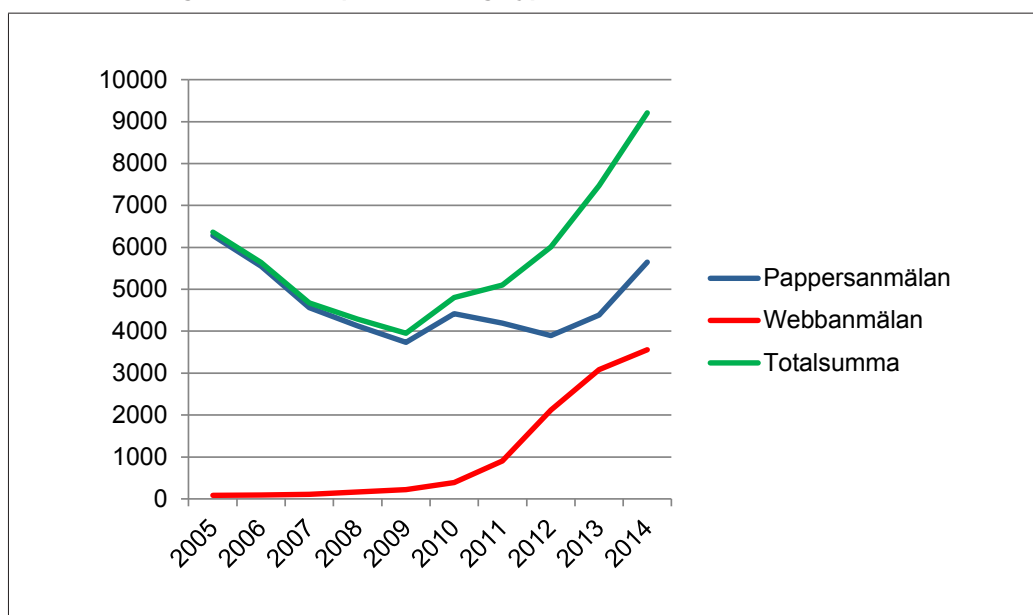
Fler anmäler och fler anmäler tidigare

År 2004 gjorde AFA Försäkring förändringar i sitt skadesystem. Förändringarna medför att man inte kan jämföra inkomna och avslagna ärenden per arbetsskadetyp för perioden 1994 – 2004 och 2005 och framåt.¹

Under de senaste åren har vi noterat ett ökat antal anmälningar om arbetssjukdom. Även Arbetsmiljöverket redovisar en sådan utveckling. För visandeåret 2014 har AFA Försäkring mer än dubbelt så många anmälda arbetssjukdomar som 2009. Vi kan se ett samband mellan det ökande antalet anmälningar och införandet av webbanmälan år 2012. Detta visas i **diagram 4**. Vi har även observerat att fler sjukdomar med en psykisk diagnos anmäls som arbetssjukdom.

Diagram 4.

Antal anmälningar fördelade på anmälningstyp och visandeår.

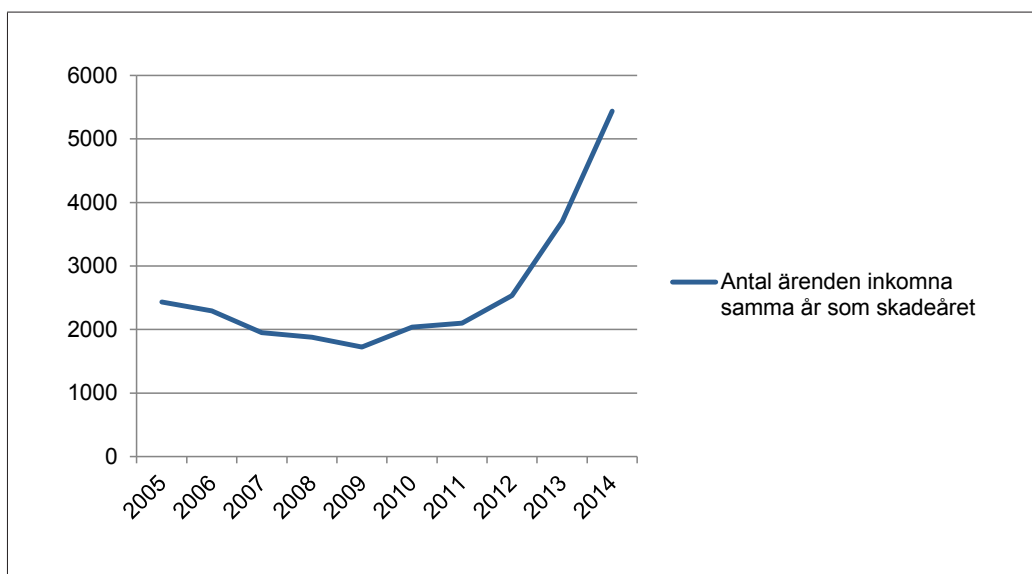
¹ År 2004 uppdaterade AFA Försäkring sitt skadesystem. Systemskiftet innebar bland annat att informationen som lagrades om avböjda ärenden blev betydligt mer detaljerad. Före 2004 registrerades inte arbetsskadetyp (arbetssjukdom, färdolycka eller arbetsolycka) för samtliga avböjda ärenden. Exempel på sådana ärenden är ärenden som kunde avböjas utan vidare utredning som exempelvis arbetssjukdomar som ej pågått mer än 180 dagar och som inte finns med på ILO-listan. Följden blir att det inte går att jämföra antal inkomna och avböjda ärenden per arbetsskadetyp för perioden 1994 – 2004 och 2005 och framåt.

Det har blivit vanligare att man anmäler arbetssjukdom tidigare i sjukdomsperioden. Fler anmäler skada samma år som visandeåret. Även här ser vi ett samband med införandet av webbanmälan 2012. Detta illustreras i **diagram 5**.

Antalet anmälningar som rapporterats in tidigare än 180 dagar från insjuknandetillfället har ökat. Dessa ärenden ges avslag om de inte finns med på ILO-listan eftersom de per definition inte kan bedömas som arbetssjukdomar eftersom de inte kan vara godkända av Försäkringskassan. I **diagram 6** visas andelen inrapporterade ärenden som har pågått i färre än 180 dagar, respektive 180 dagar eller längre.

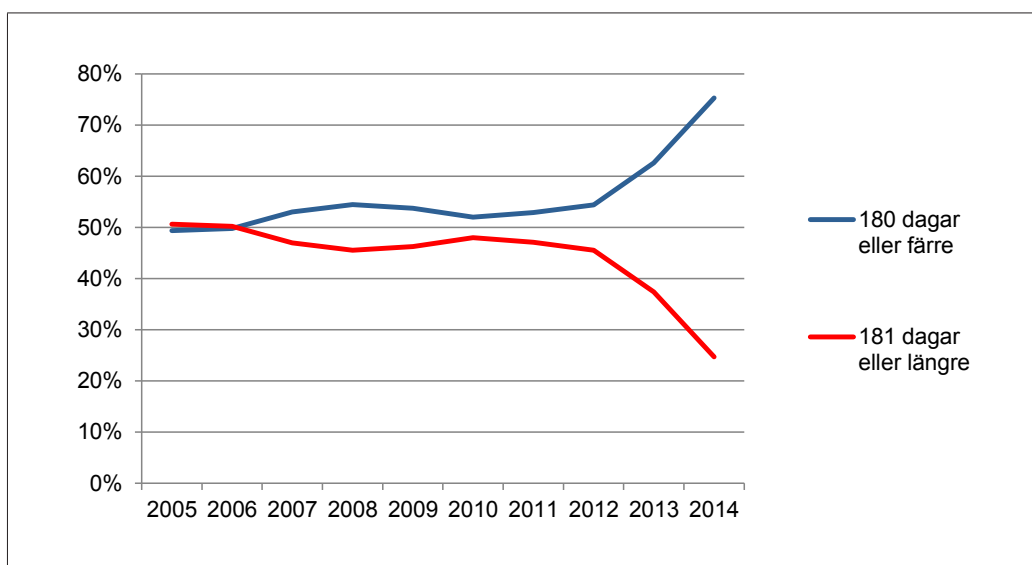
Diagram 5.

Antal inkomna ärenden, ärenden som har inkommit samma år som visandeåret.

Diagram 6.

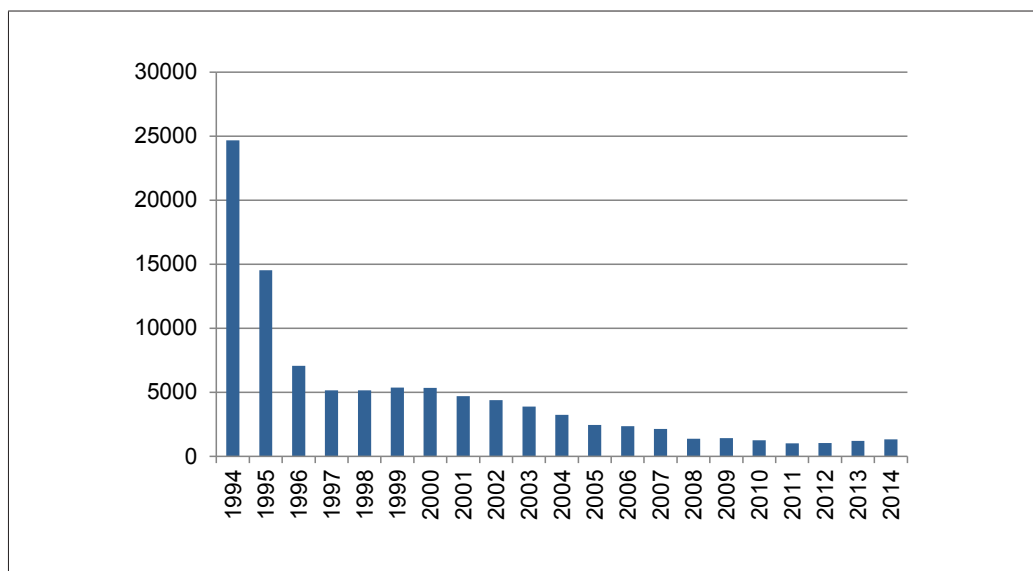
Andel som har pågått i kortare period än 180 dagar respektive 181 dagar eller längre efter visandetillfället.

I **diagram 7** visas godkända arbetssjukdomar över tid fördelat på anmälningår. Man måste vara medveten om att skador som rapporteras in samma anmälningår har olika visandeår. Av de 1137 skadorna som godkändes år 2014 hade 6,5 procent visandeår 2014, resterande skador hade visandeår före 2014. Även i denna graf finns en eftersläpningseffekt.

Diagram 7.

Godkända arbetssjukdomar per anmälningår.

Det höga antalet godkända arbetssjukdomar för framförallt åren 1994 och 1995 förklaras av att det rör sig om arbetssjukdomar med visandeår före lagändringen 1993. Det innebär att de har prövats enligt de äldre villkoren. Endast 3 procent av de godkända arbetssjukdomarna med anmälningår 1994 hade visandeår 1994.

I **diagram 8** visas godkända och avböjda arbetssjukdomar efter anmälningår, men skador med visandeår före 1994 har sorterats bort för att öka jämförbarheten. I grafen syns att antalet godkända arbetssjukdomar var som högst år 2000, sedan minskade antalet godkända fram till 2011, därefter har en svag ökning skett. Observera att antalet avböjda ärenden för perioden inte är jämförbart mellan början och slutet av mätperioden.

Diagram 8.

Godkända och avböjda arbetssjukdomar per anmälningår med visandeår 1994 eller senare.

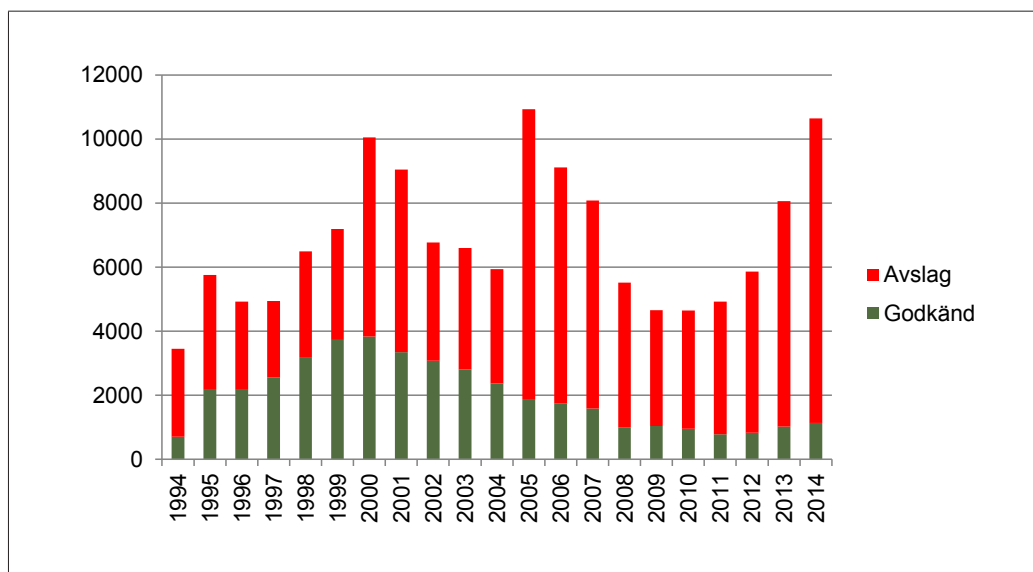
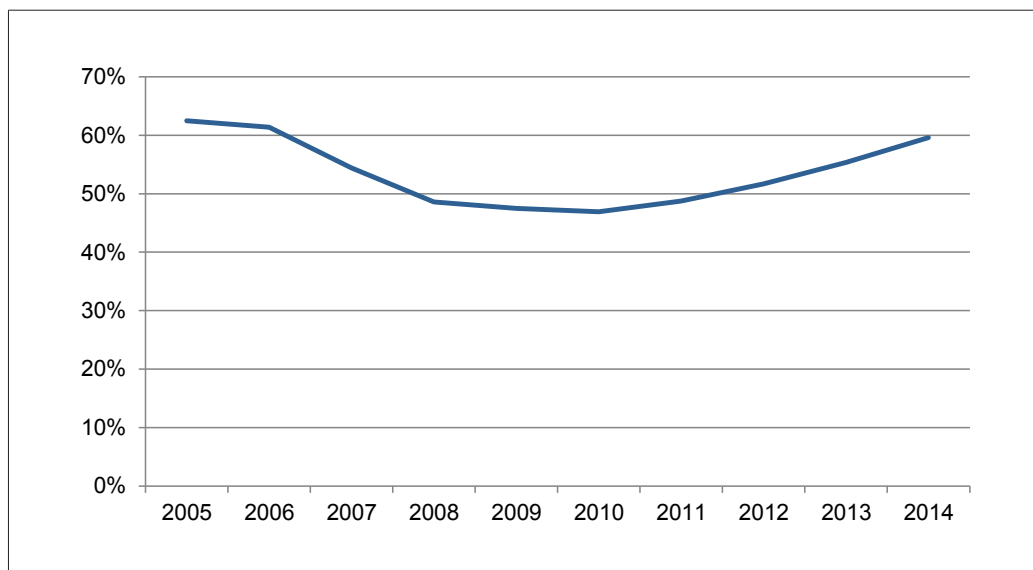

Diagram 9.

Andel avslagna ärenden som har AGS-ersättning fördelat på insjuknandeår.

Många som anmäler arbetssjukdom har redan, eller får senare ersättning från sjukförsäkringen AGS eller AGS-KL.² Cirka 60 procent av de som får avslag får ersättning från AGS eller AGS-KL. I **diagram 9** visas andelen av de som fått avslag på TFA-ersättning som har AGS-ersättning samma år (visandeår), året före eller året efter.

Eftersom AGS inte inkluderar statlig sektor har de tagits bort från analysen. Privatanställda tjänstemän som ej är berättigade till AGS-ersättning ingår dock.³

2 Om ett ärende beviljas arbetsskadeersättning flyttas det från AGS till TFA.

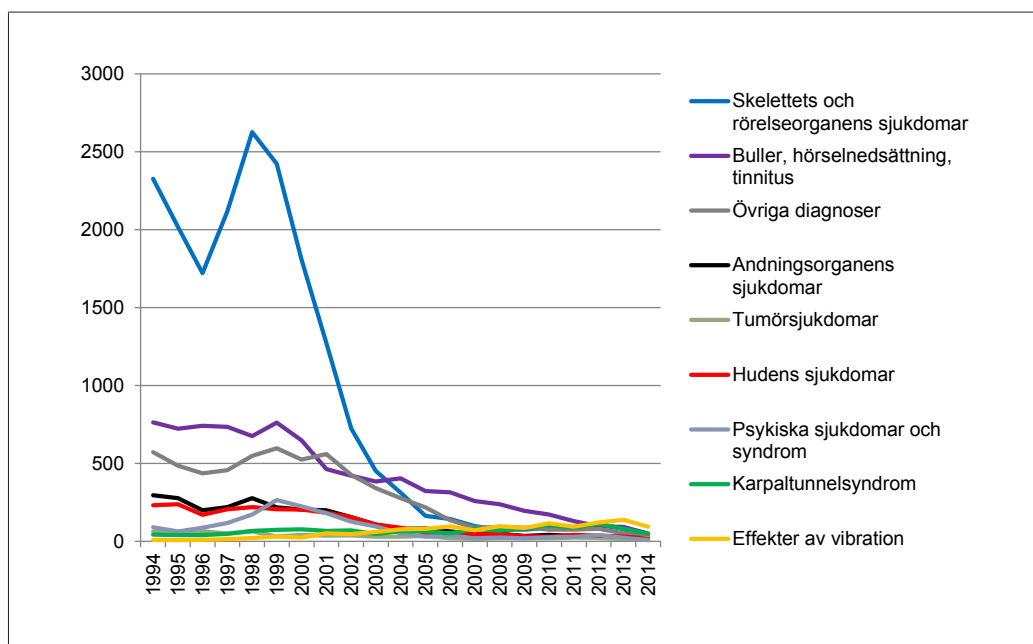
3 Yrkeskodningen för avslagna ärenden är inte fullständig, därför kan tjänstemän inte sorteras bort på ett tillförlitligt sätt.

Diagnoser 1994 – 2014

Statistiken över diagnoser och yrkesgrupper är avläst den 28 februari 2016. Det finns en efter-släpningseffekt i statistiken och antalet godkända ärenden för de senare årgångarna kommer att öka. I **diagram 10** visas antal godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnosgrupp. I **diagram 11** och **diagram 12** visas fördelningen av godkända diagnoser för åren 1994 – 1995 respektive 2013 och 2014. I **diagram 30 – 33** finns samma information uppdelat på kön.

Diagram 10.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser med visandeår 2004 – 2014.

Diagram 11.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser med visandeår 1994 och 1995.

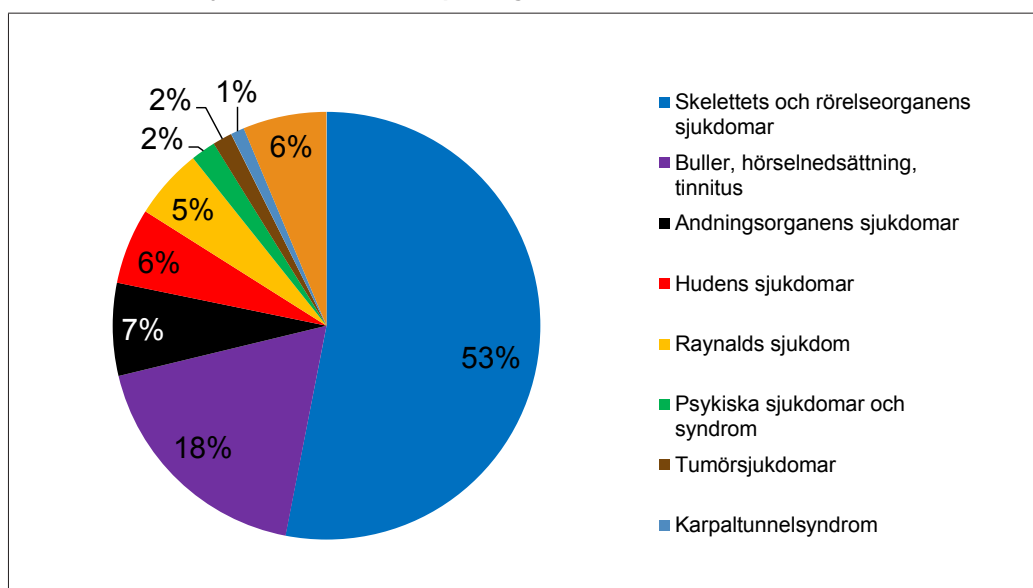
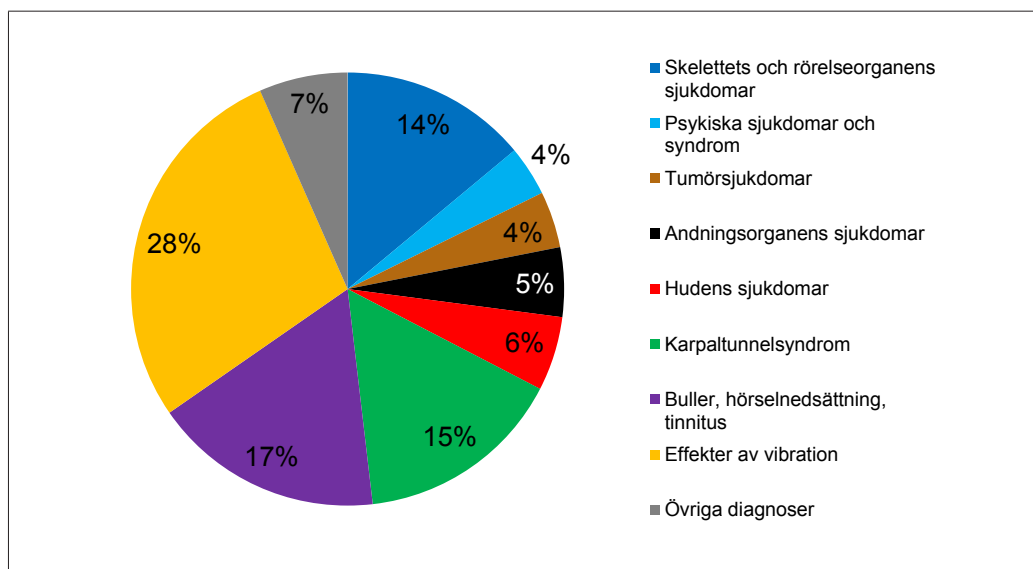

Diagram 12.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser med visandeår 2013 och 2014.

Under den senaste tjugoårsperioden har vissa diagnoser minskat som andel av de godkända arbetssjukdomarna. Den största minskningen finns bland skelettets och rörelseapparats sjukdomar. Det var den största diagnosgruppen i början av mätperioden (1994 – 1995) och den fjärde största diagnosen mot slutet av mätperioden. (2013 – 2014).

Diagnoser som har ökat i andel är *effekter av vibration* eller *Raynauds sjukdom* samt *karpaltunnelsyndrom*. *Raynauds sjukdom* (vita fingrar) är en sjukdom som kan uppstå på grund av vibrationsskador. Sammantaget utgjorde *effekter av vibration* och *Raynauds sjukdom* 6 procent av alla diagnoser 1994 – 1995 och 30 procent av alla diagnoser 2013 – 2014.⁴

Karpaltunnelsyndrom är en skada i handleden som i många fall kan vara orsakad av vibration. Karpaltunnelsyndrom och vibrationsskador finns med på den så kallade ILO-listan.

Bullerdiagnoserna utgjorde 18 procent av alla diagnoser 1994 – 1995 och 17 procent 2013 – 2014.

Under 2013 – 2014 hade en större andel av de godkända arbetssjukdomarna en diagnos som finns med på ILO-listan jämfört med 1994 – 1995.

⁴ I början av mätperioden användes Raynauds syndrom (I73.0) oftare vid vibrationsskador. Mot slutet av mätperioden används istället huvudsakligen Effekter av vibration (T75.2)

Yrkesgrupper 1994 – 2014

I **tabell 1 – tabell 4** redovisas antalet godkända arbetssjukdomar per yrkesgrupp och visandeår. För att få statistik för mindre yrkesgrupper redovisas skadorna aggregerade i femårsintervall, 1994 – 1998, 1999 – 2003, 2004 – 2008 och slutligen 2009 – 2014 (6 årgångar). Yrkesgrupper med färre än 5 fall redovisas ej. Av tabellerna framgår tydligt att det huvudsakligen är män som får godkända arbetssjukdomar.

Under mätperioden minskar också andelen kvinnor med godkända arbetssjukdomar. Under perioden 1994 – 1998 var 34 procent kvinnor, under perioden 1999 – 2003 var 32 procent kvinnor, under perioden 2004 – 2008 var 17 procent kvinnor och under perioden 2009 – 2014 var 19 procent kvinnor.

Under början av mätperioden 1994 – 1998 var yrkesgruppen *undersköterskor med flera* den tredje största yrkesgruppen bland de godkända arbetssjukdomarna. Mot slutet av mätperioden var samma yrkesgrupp den åttonde största yrkesgruppen. De tre största yrkesgrupperna är de mansdominerade yrkesgrupperna *metallarbeta*, *betong-, bygg- och anläggningsarbete* samt *övrigt industriellt arbete*.

Anledningen till att färre kvinnor får arbetssjukdomar godkända är att färre sjukdomar med diagnoser i skelettet och rörelseorganen godkänns idag jämfört med för 20 år sedan. I de kvinnodominerade yrkesgrupperna *undersköterskor med flera*, *städare och fönsterputsare*, och *restaurang och storköksarbete* förekom en hög andel diagnoser i skelettets och rörelseorganen i början av mätperioden.

I **diagram 14 – diagram 28** finns andelen diagnoser bland de godkända arbetssjukdomarna indelat efter utvalda yrkesgrupper.

Under mätperioden har medelåldern vid visandeår ökat för samtliga diagnoser. Medelåldern vid visandetillfället är högre än genomsnittet för bullerskador, tumörer och sjukdomar i skelettet och rörelseorganen. Lägst medelålder har de som drabbas av arbetssjukdomar inom diagnosgruppen *hudens sjukdomar*. I diagram visas hur medelåldern vid visandeåret har utvecklats fördelat på kön. Kvinnor är generellt yngre när de får en arbetssjukdom. Det beror på att män och kvinnor drabbas av olika typer av arbetssjukdomar beroende på att arbetsmarknaden är könssegregerad.

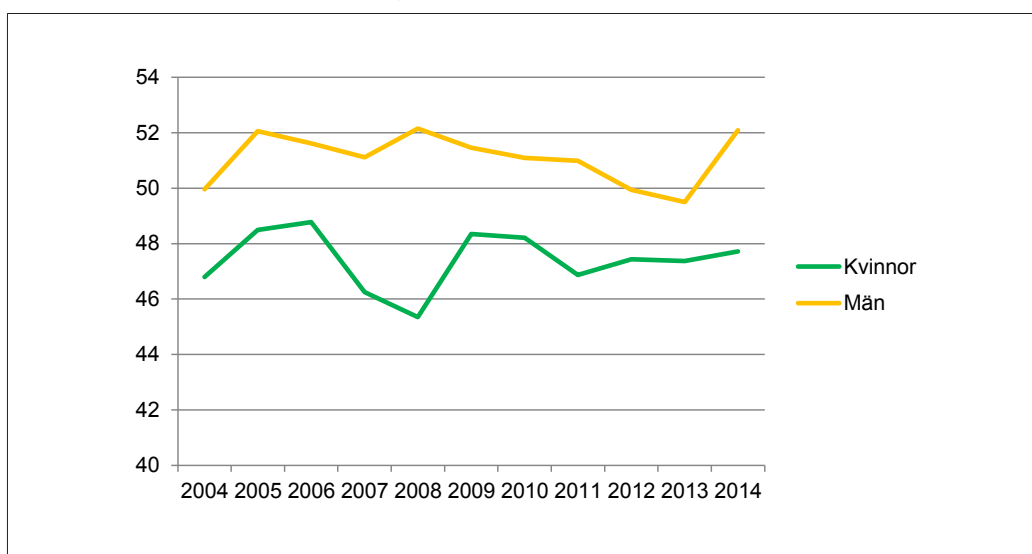
Tabell 1.

Medelålder vid visandeår fördelat på diagnosgrupp.

	Andnings.	Buller	Hud	Infektion	Kar-pal.	Psyk.	Vibr. + Rayn.	Skel- o rörelse	Tumör.	Övr.	Alla
1994	45	42	42		43	47	47	46	55	43	45
1995	45	40	38	38	39	47	46	46	55	45	44
1996	46	41	40		43	48	47	46	56	46	45
1997	46	42	41	37	44	49	45	46	56	48	45
1998	46	42	42	57	43	49	46	47	57	49	46
1999	48	41	41	38	43	48	47	47	57	48	46
2000	46	46	41	55	43	48	49	48	59	49	47
2001	46	51	41	40	45	48	49	49	60	50	49
2002	48	50	43		44	47	48	49	59	50	49
2003	48	51	43	50	45	46	49	49	61	51	49
2004	49	51	42	42	44	49	47	50	61	49	49
2005	51	53	48	45	46	51	47	51	62	53	51
2006	49	53	45	47	46	50	48	54	61	49	51
2007	49	53	37	40	45	52	52	52	61	48	50
2008	48	55	44	46	46	46	49	53	62	49	51
2009	51	55	45	45	48	51	48	51	66	46	51
2010	52	54	44	48	46	51	49	50	66	48	50
2011	48	55	44	46	47	47	50	49	65	50	50
2012	49	54	44	43	46	51	47	50	63	48	49
2013	42	55	42	51	43	50	47	54	66	46	49
2014	50	59	45	47	47	48	49	52	66	44	51

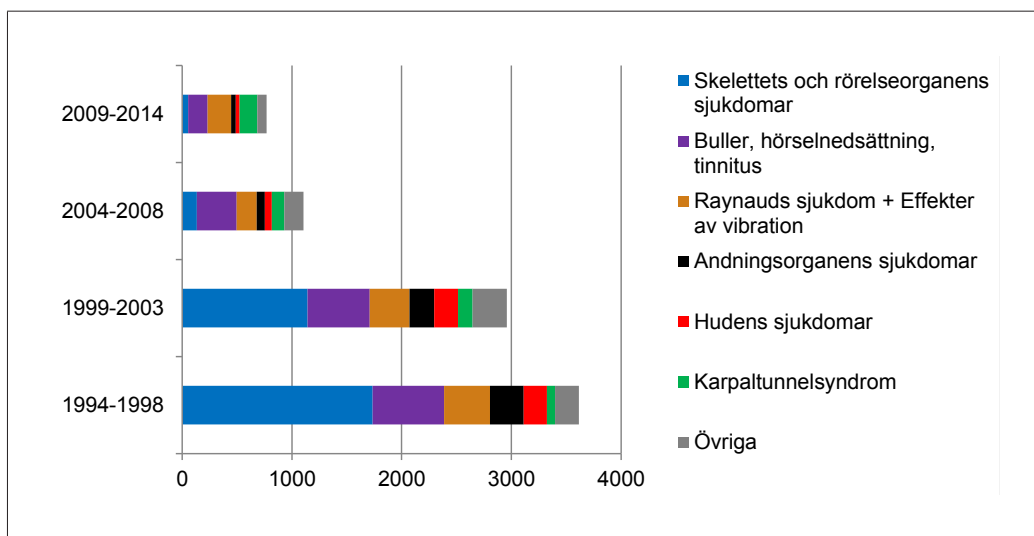
Diagram 13.

Medelålder vid visandeår fördelat på kön.

Diagram 14.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Metallarbete.

Diagram 15.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Betong-, bygg- och anläggningsarbete.

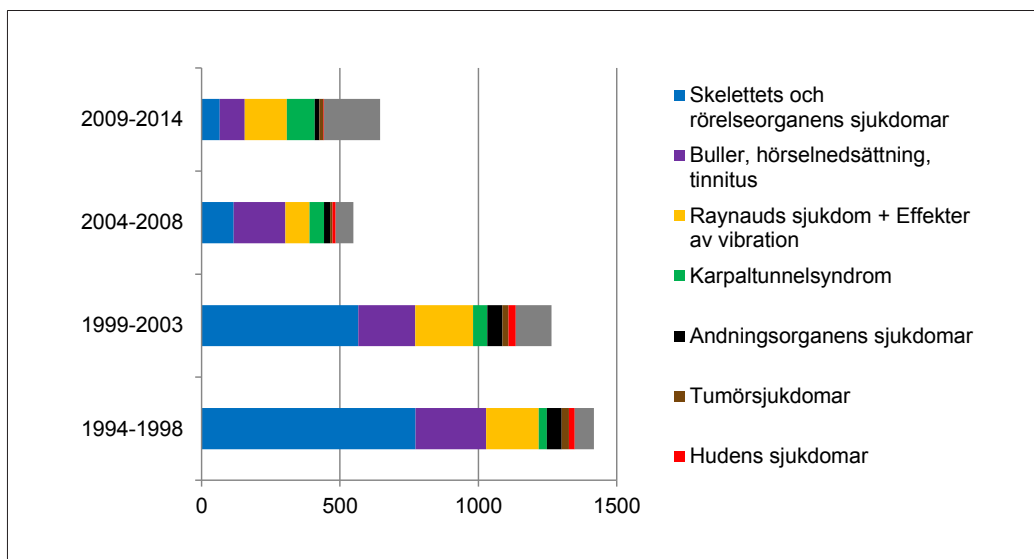

Diagram 16.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Övrigt industriellt arbete.

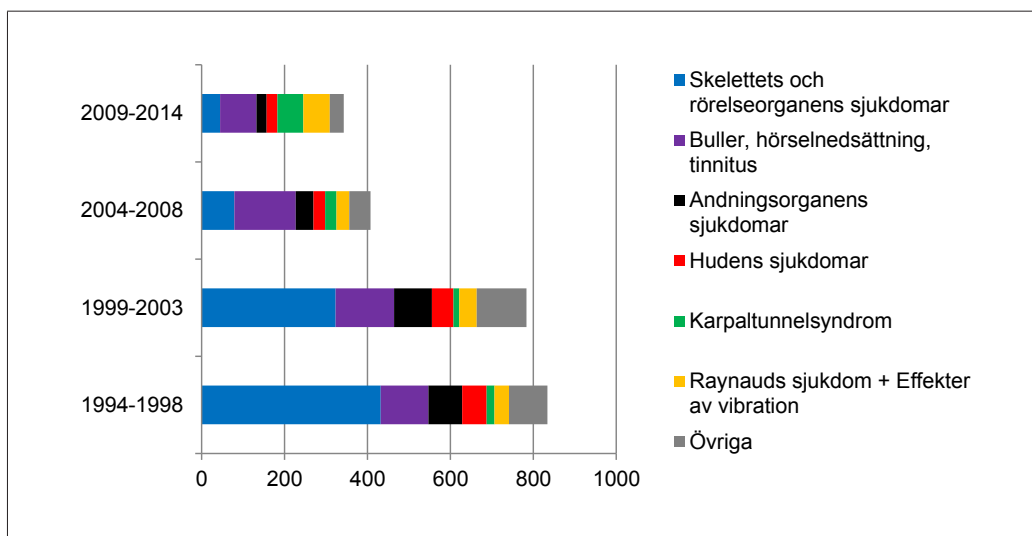
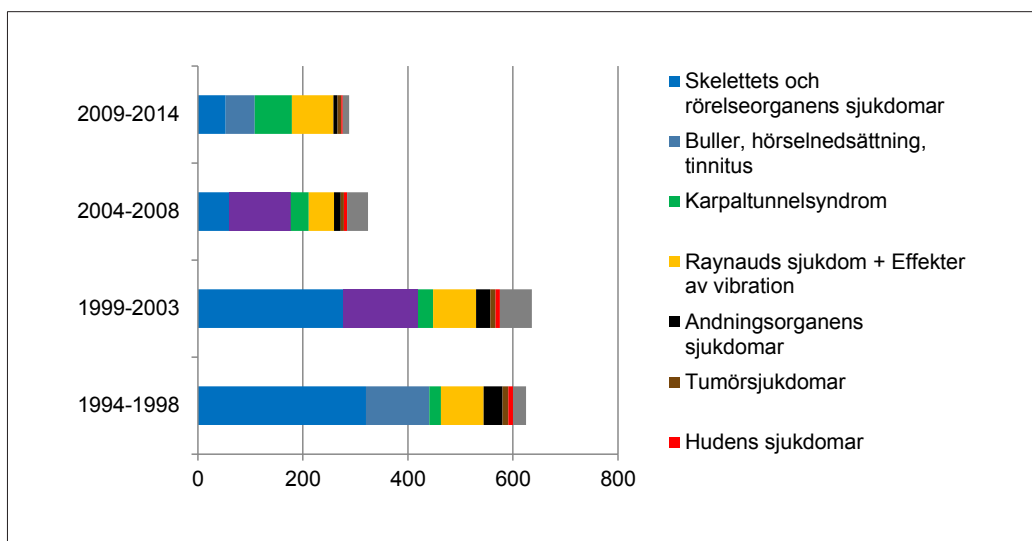

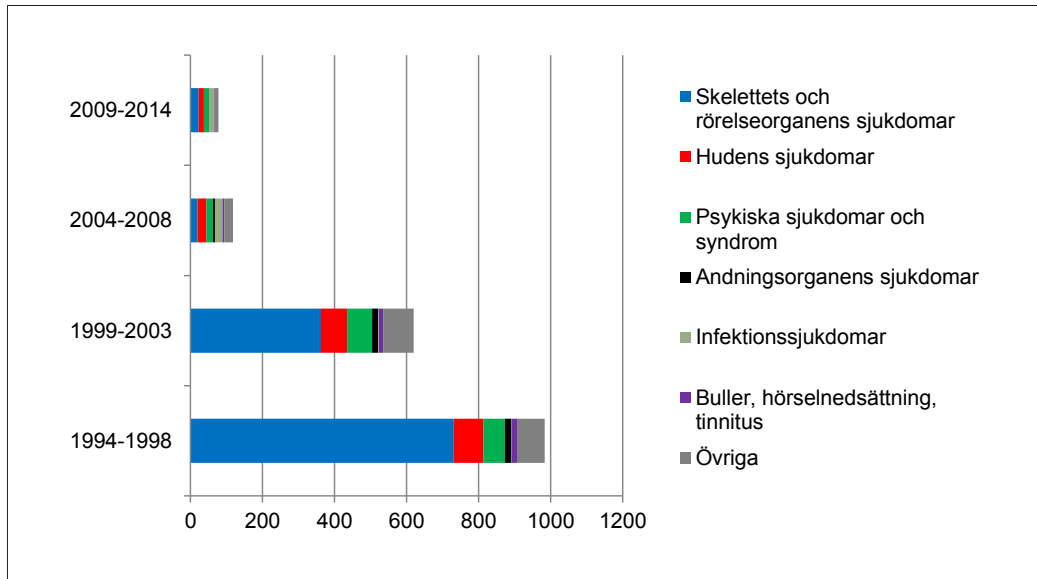
Diagram 17.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Byggnadsträarbetare.

Diagram 18.

**Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår.
Undersköterskor med flera.**

Diagram 19.

**Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår.
Godshanterings- och lagerarbete.**

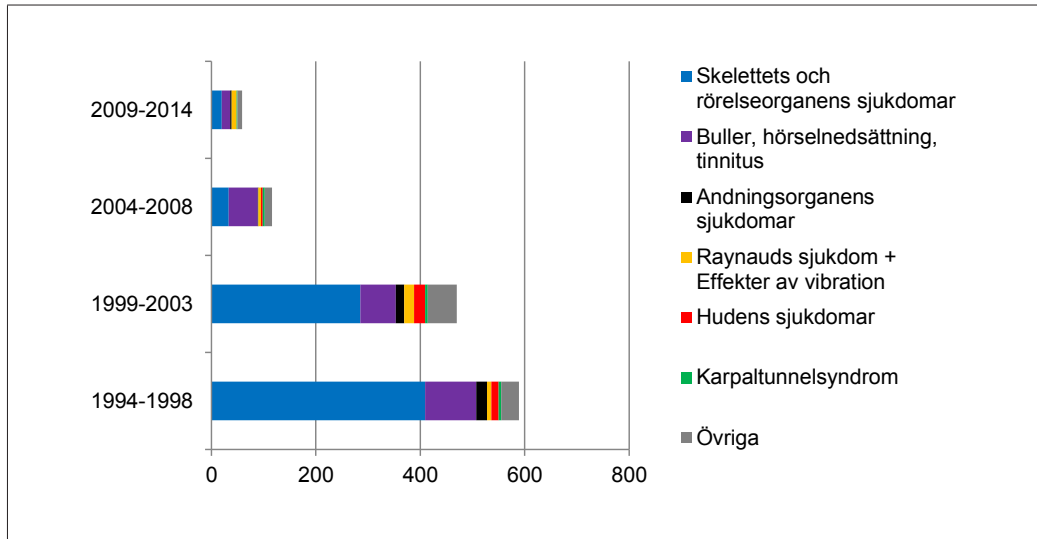

Diagram 20.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Yrkesförare.

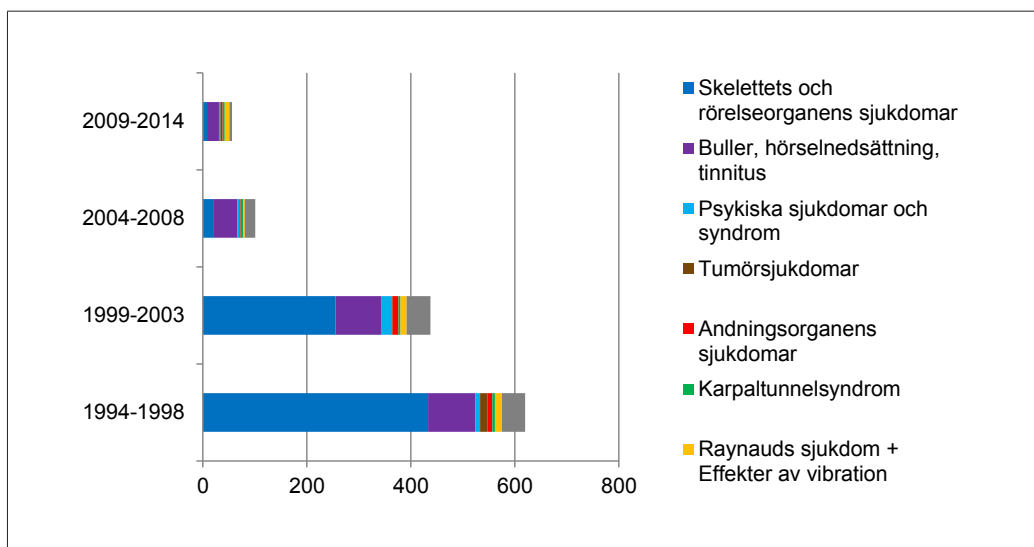

Diagram 21.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Städare.

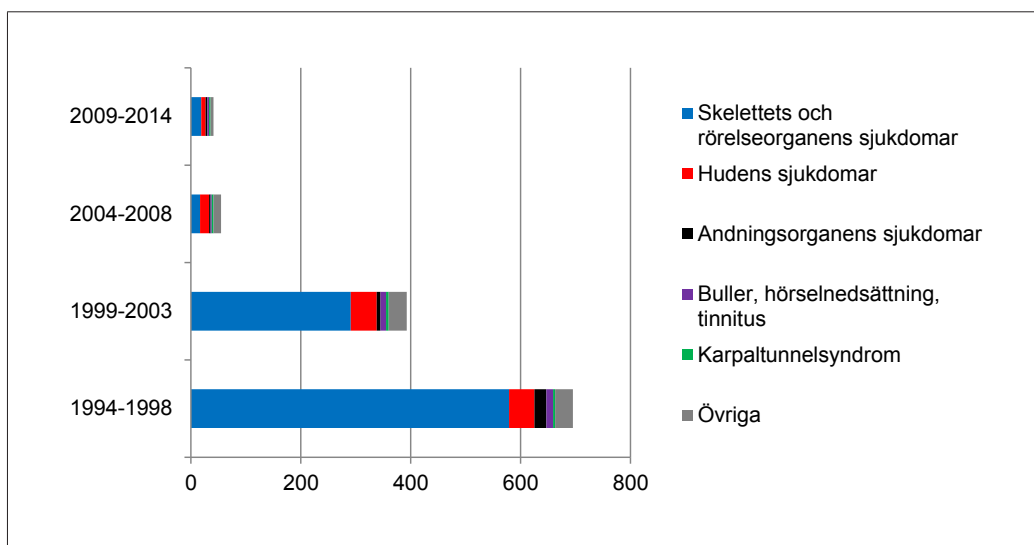

Diagram 22.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Restaurang- och storköksarbete.

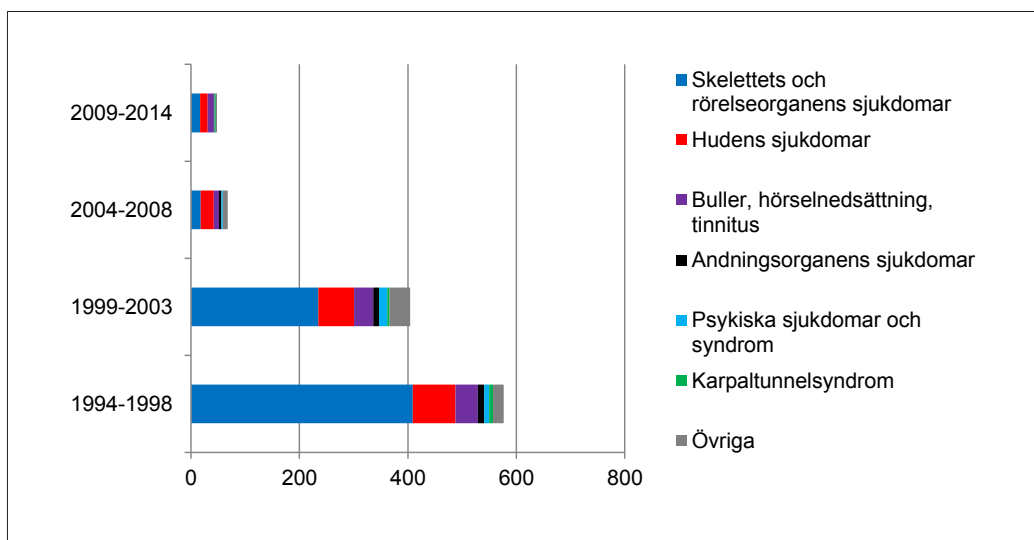

Diagram 23.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Elektriskt arbete.

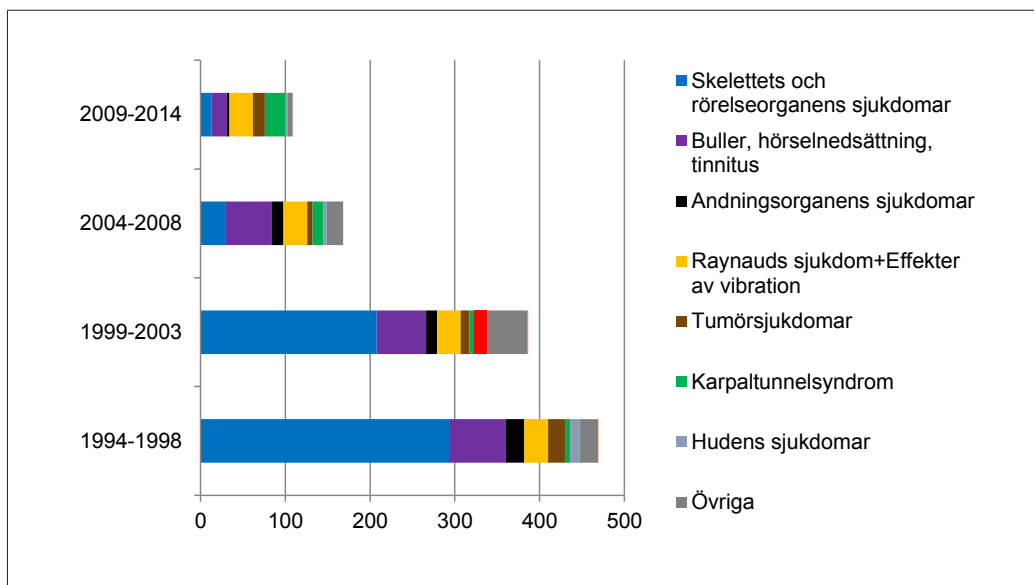

Diagram 24.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Träindustriarbetare.

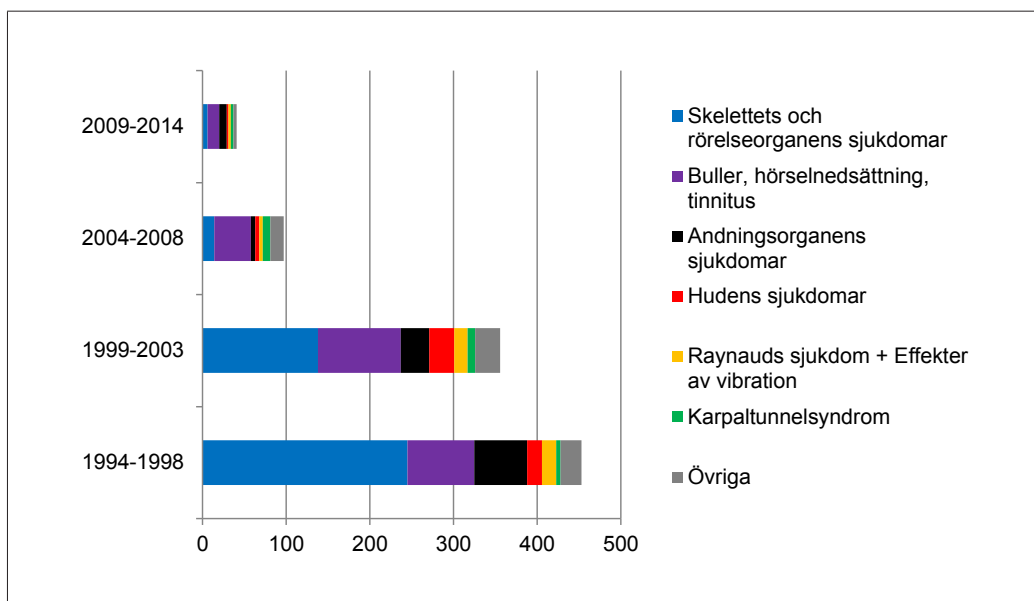

Diagram 25.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Försäljare inom detaljhandeln.

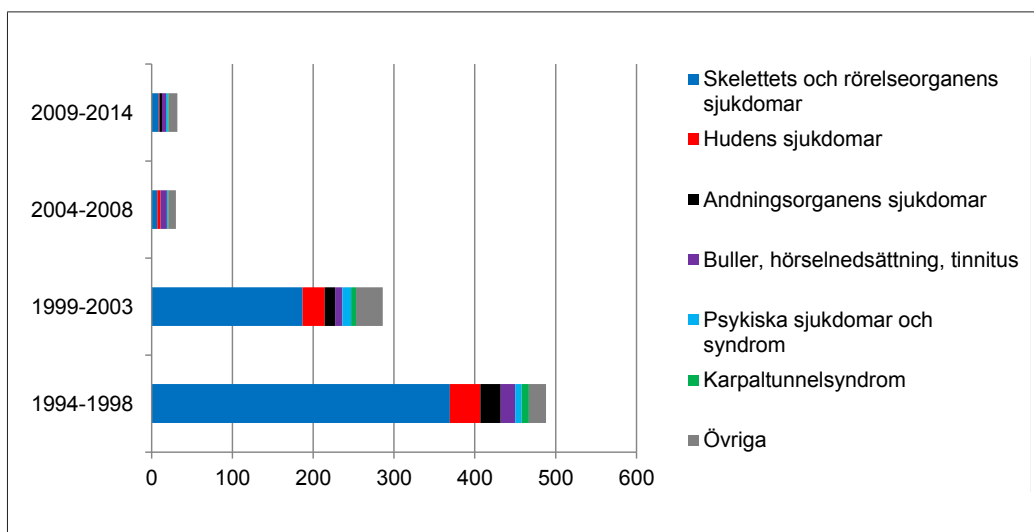

Diagram 26.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Byggnadsmålare.

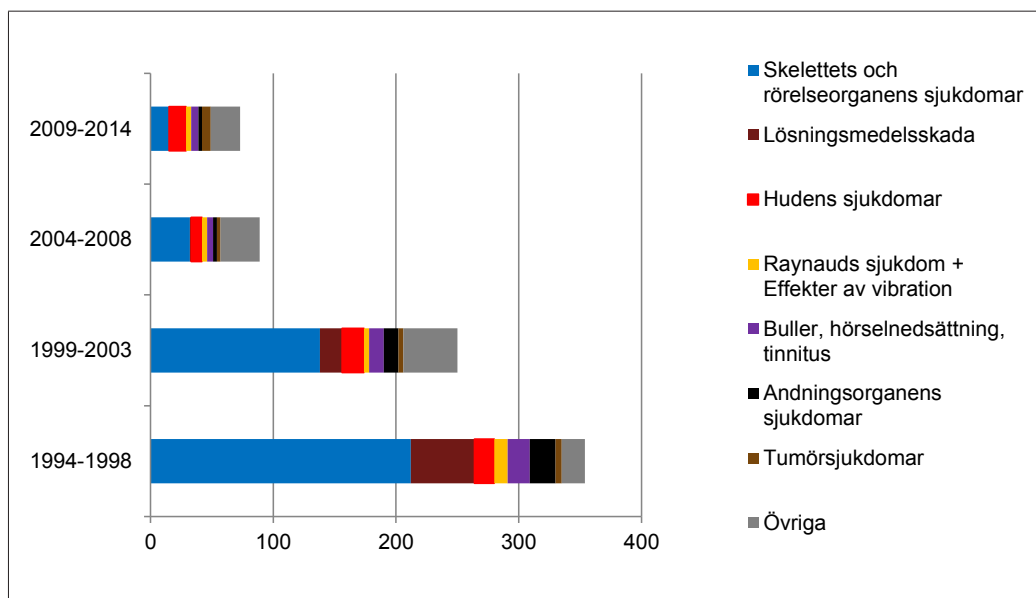
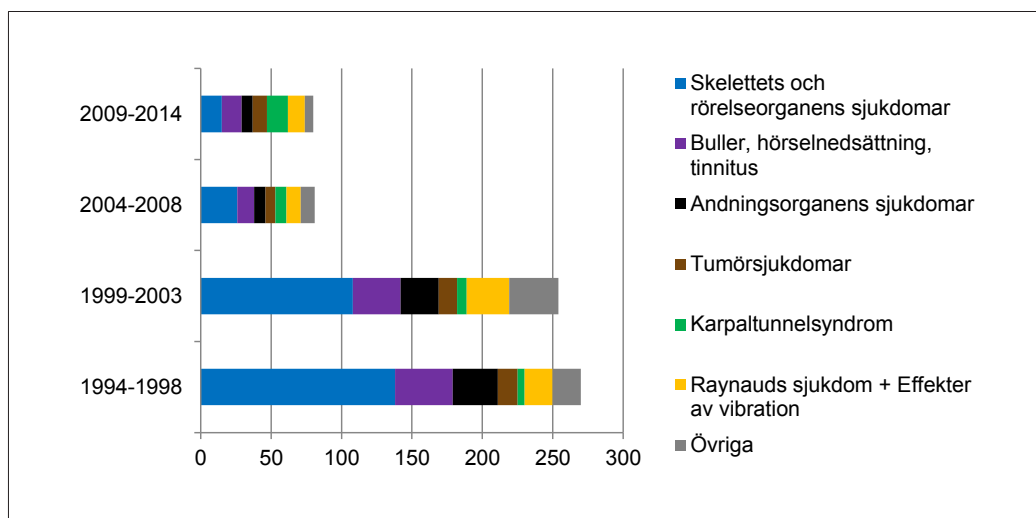

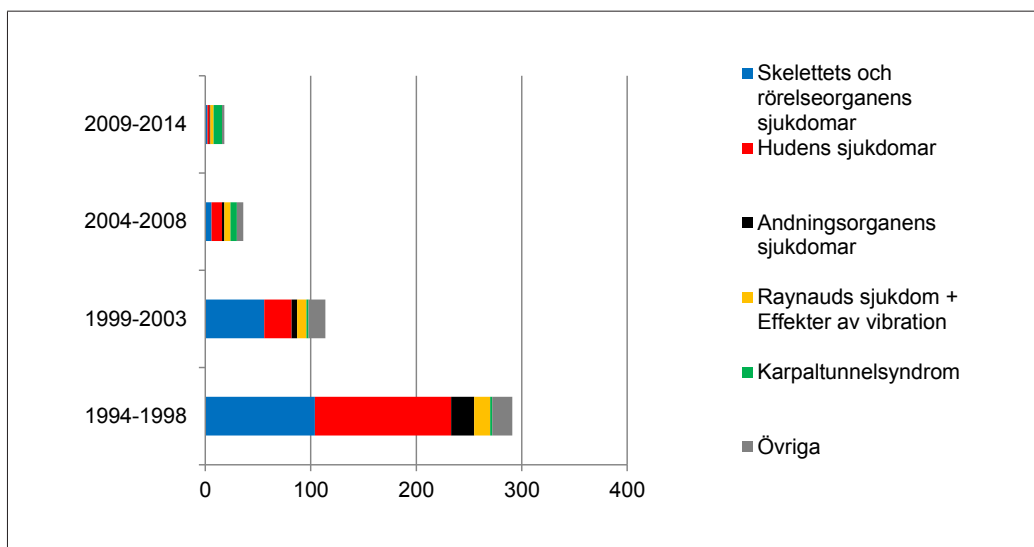
Diagram 27.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Isolerings- och VVS-montörer.

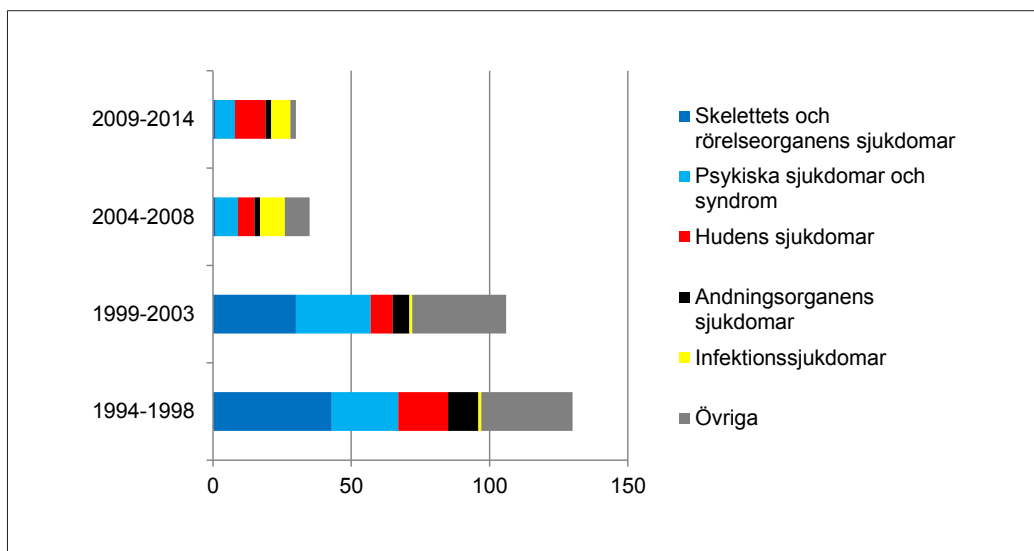
Diagram 28.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Tandvårdsarbete.

Diagram 29.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser och visandeår. Sjuksköterskor och barnmorskor.

Tabell 2.
Arbetsjukdomar efter kön och yrkesgrupp 1994 – 1998.

	Kvinnor	Män
Metallarbeta	583	3 033
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	19	1 399
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	939	45
Övrigt industriellt arbete	298	536
Städare och fönsterputsare	635	60
Byggnadsträarbetare	6	619
Yrkesförare	47	573
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	123	466
Restaurang- och storköksarbete	507	70
Livsmedelsarbete	184	321
Försäljare inom handel m.m.	419	69
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	113	366
Elektriskt arbete	51	418
Träindustriarbete	76	377
Byggnadsmålare	11	343
Fastighetsskötare, expeditivakter, renhållningsarbetare m.fl.	41	313
Lärare och skollidare	154	140
Tandvårdsarbete	243	48
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	166	114
Isolerings och VVS-montörer	<5	268
Militärt arbete (endast anställda)	6	256
Textil-, skinn och läderindustriarbete	135	48
Grafiskt arbete	61	121
Poliser	35	129
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	<5	142
Socialt arbete	109	27
Pappers- och pappersmassarbetare	39	95
Sjuksköterskor och barnmorskor	126	<5
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	124	
Förskollärare och fritidspedagoger	102	9
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	38	5
Brandpersonal	<5	37
Däckpersonal, lotsar och fartygsbefäl		38
Väktare, ordningsvakter	8	24
Läkare	11	18
Kriminalvårdare	7	12
Tull- och kustbevakningstjänstemän	7	6
Övriga yrkesgrupper	1 408	2 733
Totalsumma	6 836	13 282

Tabell 3.
Arbetsjukdomar efter kön och yrkesgrupp 1999 – 2003.

	Kvinnor	Män
Metallarbeta	464	2 494
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	22	1 243
Övrigt industriellt arbete	245	538
Byggnadsträarbetare	<5	634
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	583	37
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	101	369
Yrkesförare	35	403
Restaurang- och storköksarbete	351	53
Städare och fönsterputsare	358	35
Elektriskt arbete	42	342
Träindustriarbete	65	291
Livsmedelsarbete	130	219
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	50	241
Försäljare inom handel m.m.	246	40
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	161	110
Lärare och skolledare	136	129
Fastighetsskötare, expeditionsvakter, renhållningsarbetare m.fl.	27	234
Isolerings och VVS-montörer	<5	253
Byggnadsmålare	9	241
Poliser	59	190
Militärt arbete (endast anställda)	15	222
Textil-, skinn och läderindustriarbete	96	37
Socialt arbete	94	36
Grafiskt arbete	36	82
Tandvårdsarbete	94	20
Sjuksköterskor och barnmorskor	93	13
Pappers- och pappersmassarbetare	17	76
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	<5	88
Förskollärare och fritidspedagoger	84	5
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	81	<5
Kriminalvårdare	20	26
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	22	5
Läkare	12	14
Brandpersonal	<5	24
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl		25
Väktare, ordningsvakter	12	11
Tull- och kustbevakningstjänstemän	9	<5
Övriga yrkesgrupper	1 062	1 363
Totalsumma	4 838	10 151

Tabell 4.
Arbetsjukdomar efter kön och yrkesgrupp 2004 – 2008.

	Kvinnor	Män
Metallarbeta	88	1 019
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	<5	547
Övrigt industriellt arbete	76	331
Byggnadsträarbetare	6	318
Elektriskt arbete	5	145
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	102	16
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	12	104
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	14	89
Yrkesförare	<5	97
Fastighetsskötare, expeditivakter, renhållningsarbetare m.fl.	<5	93
Träindustriarbete	11	86
Byggnadsmålare	4	85
Militärt arbete (endast anställda)	<5	83
Isolerings och VVS-montörer		81
Livsmedelsarbete	16	63
Lärare och skolledare	21	52
Restaurang- och storköksarbete	49	19
Gruv- och bergarbete, stenhuggare		55
Städare och fönsterputsare	42	13
Poliser	9	39
Textil-, skinn och läderindustriarbete	26	21
Tandvårdsarbete	33	<5
Sjuksköterskor och barnmorskor	31	<5
Pappers- och pappersmassearbetare	5	27
Försäljare inom handel m.m.	16	14
Grafiskt arbete	<5	24
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	20	
Socialt arbete	15	5
Förskollärare och fritidspedagoger	16	<5
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	6	8
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl	<5	12
Övrigt hälso-, sjukvårds-, vård- och omsorgsarbete	10	<5
Läkare	7	5
Brandpersonal	<5	7
Kriminalvårdare	<5	5
Övriga yrkesgrupper	147	385
Totalsumma	806	3 859

Tabell 5.**Arbetsjukdomar efter kön och yrkesgrupp visandeår 2009 – 2014.**

	Kvinnor	Män
Metallarbeta	54	715
Betong-, bygg- och anläggningsarbete	10	457
Övrigt industriellt arbete	76	267
Byggnadsträarbetare	<5	286
Elektriskt arbete	<5	89
Fastighetsskötare, expeditivakter, renhållningsarbetare m.fl.	<5	78
Isolerings och VVS-montörer	<5	79
Undersköterskor, vårdbiträden, personliga assistenter m.fl.	72	6
Byggnadsmålare	10	63
Godshanterings- och lagerarbete m. m.	9	50
Jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsarbete	11	46
Yrkesförare	5	51
Restaurang- och storköksarbete	40	8
Livsmedelsarbete	14	31
Städare och fönsterputsare	31	10
Träindustriarbete	6	35
Militärt arbete (endast anställda)	<5	37
Gruv- och bergarbete, stenhuggare	<5	34
Poliser	9	28
Lärare och skolledare	18	17
Försäljare inom handel m.m.	21	11
Sjuksköterskor och barnmorskor	27	3
Tandvårdsarbete	16	2
Grafiskt arbete	<5	12
Socialt arbete	10	4
Pappers- och pappersmassearbetare	2	12
Däckspersonal, lotsar och fartygsbefäl		12
Förskollärare och fritidspedagoger	10	
Textil-, skinn och läderindustriarbete	7	<5
Brandpersonal		9
Brevbärare och tidningsdistributörer m.fl.	6	2
Barnskötare, fritidsledare m.fl.	6	2
Övriga yrkesgrupper	133	225
Totalsumma	622	2 684

Diagram 30.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser. Kvinnor visandeår 1994 – 1995.

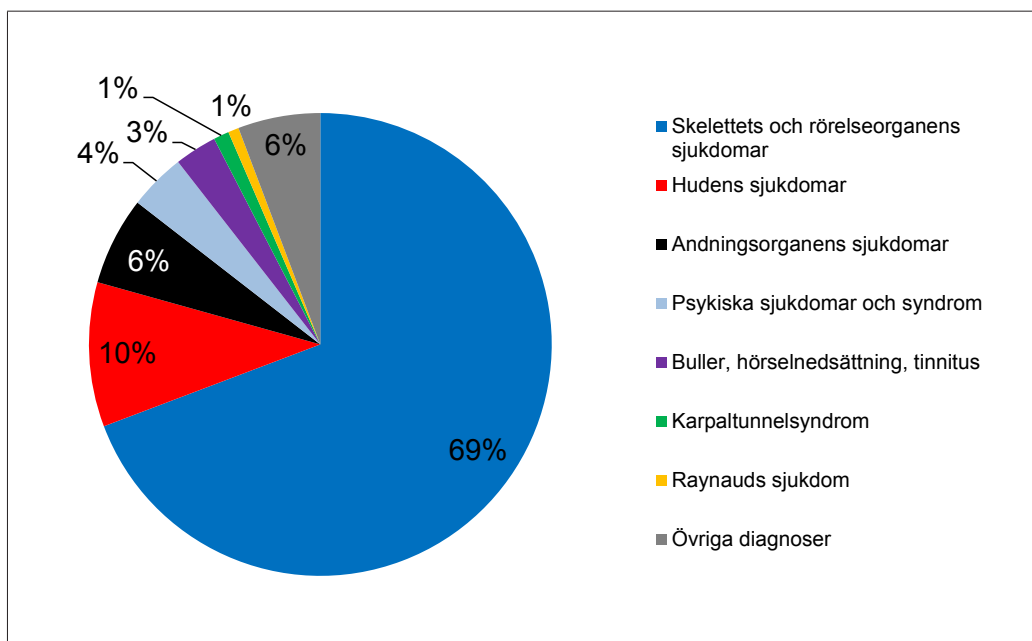

Diagram 31.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser. Kvinnor visandeår 2013 – 2014.

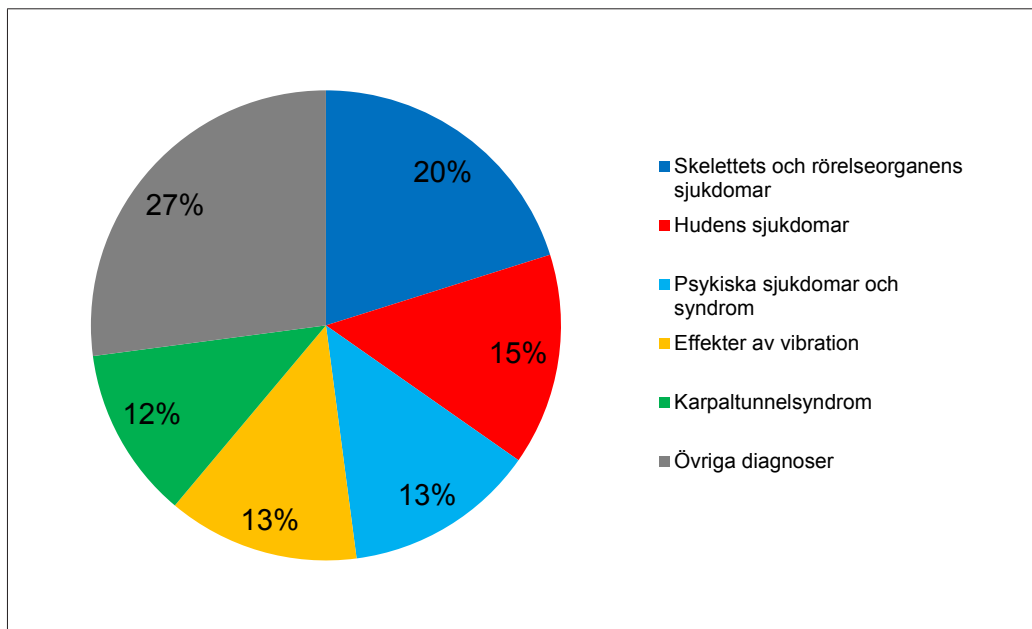

Diagram 32.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser. Män visandeår 1994 – 1995.

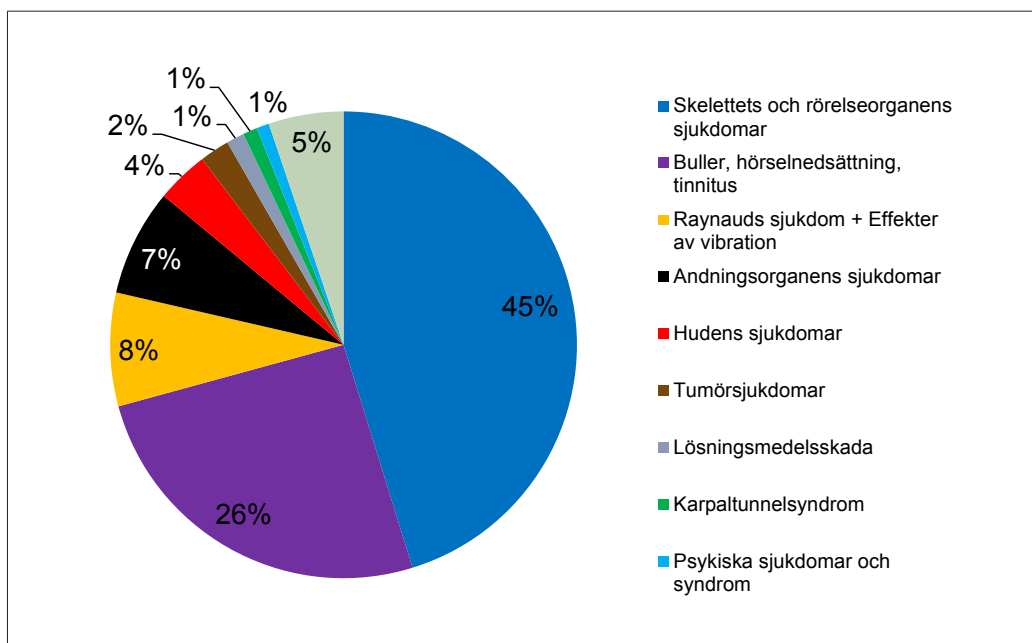
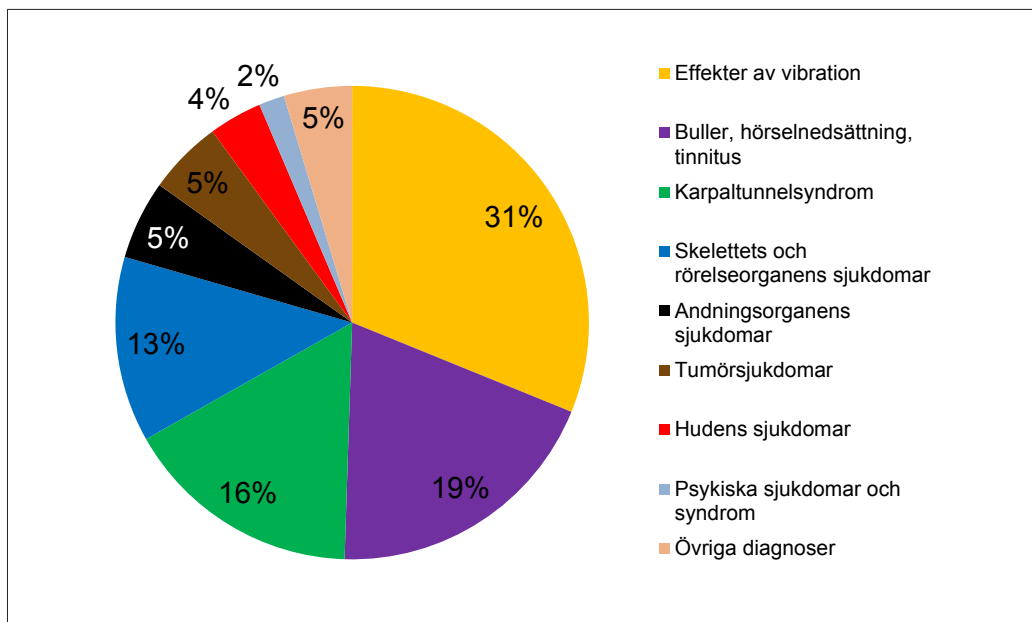

Diagram 33.

Godkända arbetssjukdomar fördelade på diagnoser. Män visandeår 2013 – 2014.

Trygghet på jobbet för fyra miljoner människor

POSTADRESS **AFA Försäkring 106 27 Stockholm** BESÖKSADRESS **Klara Södra Kyrkogata 18**
KUNDCENTER **0771-88 00 99** VX **08-696 40 00** FAX **08-696 45 45** INTERNET **www.afaforsakring.se**